

УДК 664.013:005.21

*Н. Ю. Чорна,
асистент кафедри менеджменту та адміністрування,
Вінницький торговельно-економічний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ВЕРТИКАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Стаття присвячена питанням вертикальної інтеграції підприємств харчової промисловості. Запропонована загальна модель інтеграції на основі узгодження економічних інтересів. Розглянуті основні проєкції розвитку — реалізація товарів, виробництво, фінанси, постачання.

Article is devoted to vertical integration of the food industry. The general model of integration based on the balance of economic interests. The main projection of — of goods, manufacturing, finance, supply.

Ключові слова: інтеграція, харчові підприємства, модель інтеграції, проєкції розвитку.

Keywords: integration, food companies, model integration, a projection of development. Systematic approach to developing the business plan of project.

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ

Управління діяльністю корпорацій є актуальною проблемою для нинішнього етапу розвитку російської економіки, оскільки відбувається активний процес формування складноструктурованих господарюючих суб'єктів, у тому числі галузевого, міжгалузевого і міжрегіонального рівнів. Сучасне становище у вітчизняній харчовій промисловості, що характеризується збереженням глибоких кризових явищ, припускає використання різноманітних економічних механізмів і заходів для ефективного подолання кризи. Одним із шляхів відновлення продовольчого потенціалу є використання можливостей інтеграції підприємств у корпорації, об'єднані технологічними зв'язками і продовольчим ринком.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Серед класиків формування теорій управління та інтеграції можна виділити роботи таких авторів, як І. Ансофф, П. Друкер, Р. Коуз, П. Ларанж, М. Портер, А. Стрікланд, А. Томпсон, тощо. Серед російських та українських досліджень необхідно виділити праці Л.І. Абалкіна, А.Л. Гапоненко, В.С. Більчака, Д. Васильєва, П.В. Забеліна, Н.І. Іванова, М.І. Книша, Ю.С. Маточкина, Б.З. Мільнера, М.І. Туган-Барановського, Г.М. Федорова, А.В. Чіянова, В.М. Цуглевича. Різні аспекти розвитку промислових комплексів та інтеграційних процесів розглядали у своїх роботах С.М. Гречанок, Є.А. Драчова, А.В. Коршунов, С.В. Кисельов, А.М. Лібман, В.В. Милосердов, Є.П. Никифорова, Є.С. Оглоблін, Я.Ш. Паппе, В.А. Петров, П.Д. Половинкин, Д.І. Рилько, О.А. Родіонова, Є.В. Серова, В.Я. Узун, М.Л. Ходурський, І.Г. Хабарова тощо. Проте аналіз наукової літератури та сучасного практичного досвіду свідчить, що є ще цілий ряд невирішених проблем в області управління корпораціями національної економіки.

Метою даного дослідження є розробка принципів та методології формування системи управління інтегрованими корпоративними об'єднаннями харчової галузі на основі потокових підходів.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Характер і складність соціально-економічних процесів, що діють у сучасній економіці, вимагають не тільки адекватного сприйняття економічних подій, але і точного використання сучасного термінологічного апарату, що дозволить, з одного боку, об'єктивно оцінити практичну реалізацію економічних теорій, а з іншого — визначити спадкоємність і межі застосування нових понять, поглядів і теорій. Очевидною є близькість інтеграції з такими формами організації виробництва, як кооперування і концентрація. Термін "кооперація" визначив розвиток сільського господарства і всього агропромислового комплексу СРСР, в той же час термін "інтеграція" є одним з найпоширеніших при характеристиці процесів, що протікають у сучасній російській і світовій економіці.

Інтеграційні процеси — це об'єднання активів суб'єктами ринкових відносин у рамках єдиного бізнес-процесу з утворенням або без (на основі угоди) нової організаційно-правової фірми. При цьому, очевидно, що в ринковій економіці саме правовий характер відносин власності детермінує форму організації виробництва. Отже, інтеграція як форма організації виробництва, з урахуванням підходів що склалися у вітчизняній та світовій науці, може бути визначена наступним чином: "об'єднання двох і більше підприємств під загальним управлінням в рамках однієї організаційної структури" [6 с. 3—12]. Проведений аналіз розвитку кооперації в промисловому виробництві дозволив зробити висновок, що в цій сфері економіки реалізувалися три основні способи нарощування потенціалу великих підприємств, тобто інтеграції.

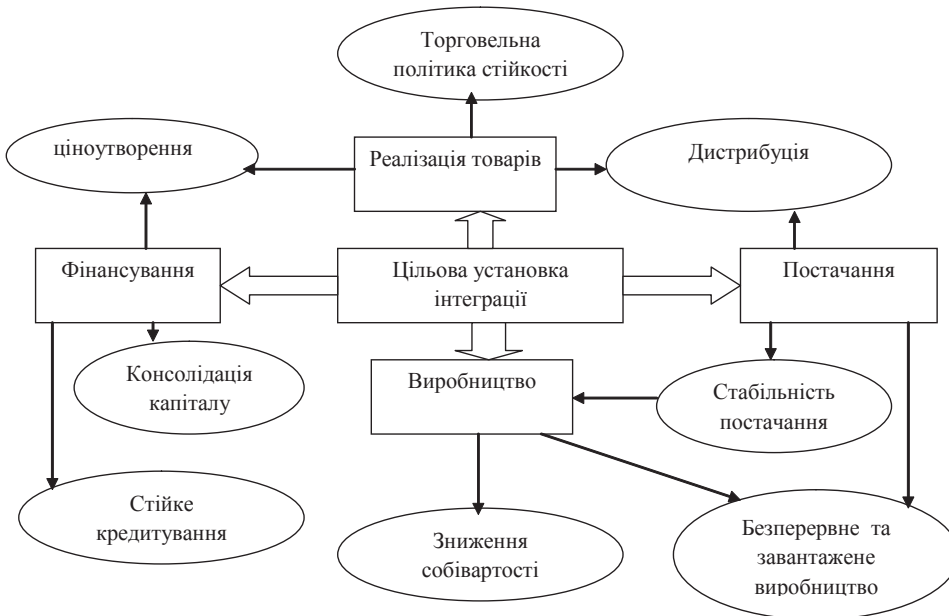

Рис. 1. Модель інтеграції підприємств харчової галузі

1. Горизонтальна інтеграція, пов'язана зі збільшенням питомої ваги даного підприємства в масштабах галузі (зростання її частки в галузевому виробництві, у виробничих потужностях, частки на ринку галузевої продукції тощо).

2. Вертикальна інтеграція, заснована на проникненні підприємств, що знаходяться у функціональній залежності по відношенню до основного виробництва суміжні галузі.

3. Диверсифікація, яка спирається на свідоме вкладення капіталу в цілий ряд функціонально не пов'язаних між собою галузей і виробництв [3, с. 23—36].

Слід зазначити, що головним засобом виявлення і формування конкурентних стратегій розвитку є системний аналіз і, на його основі, системне планування. Його особливістю в інтеграційних процесах є виявлення та аналіз існуючих виробничих, фінансових, інформаційних та інших потоків, властивих конкретній корпорації. Відповідно до цього, володіючи меншими можливостями при індивідуальній господарській діяльності, підприємства за рахунок один одного можуть розширити сприятливі можливості зовнішнього середовища і власні сильні сторони. Ці мотиви, що є імпульсом для узгодження інтересів учасників інтеграційних процесів, можна структурувати в моделі інтеграції підприємств харчової галузі (рис. 1).

Для досягнення синергетичного ефекту інтеграції підприємства повинні крок за кроком у процесі співробітництва досягати спочатку невеликих, але спільних результатів. Розвиток цього процесу (поступове зростання результатів) об'єктивно змушує суб'єктів інтеграції зробити крок від категорії власних цілей до формування системи узгоджених цілей об'єднання [5, с. 39—44]. Таким чином, аналіз проблем формування інтеграційних процесів дозволяє зробити висновок про необхідність використання системного підходу до

розробки стратегії у великих корпоративних системах. При цьому вибір вертикальної інтеграції підтверджується не тільки теорією, а й вітчизняною практикою створення корпоративних систем у харчовій промисловості.

ВИСНОВКИ

Найважливішим фактором макроекономічної конкурентоспроможності стає вертикальна інтеграція розширеного відтворення. Цей чинник зумовлює подальший світовий поділ праці, конкурентоспроможність національних економік та рівень життя. Основною умовою активізації діяльності підприємств харчової галузі може стати розвиток інтеграційних процесів як найважливішого чинника стабілізації економіки. Інтеграційні процеси необхідно розглядати не тільки як засіб стабілізації економічного становища регіону або окремого підприємства, але і як фактор розвитку виробничої і збутової бази підприємства або комплексу підприємств. У плані подальших досліджень — формування моделей за кожною проєкцією цільової установки інтеграції та їх порівняльний аналіз за різноманітних варіантах ситуацій та вхідних даних.

Література:

1. Прутник Э.А. Общие методические положения по формированию стратегии диверсификации развития межотраслевых объединений с участием предприятий пищевой промышленности // Институт Экономки промышленности НАН Украины. — К.: ООО "Юго-Восток, Лтд", 2010. — 82 с.
 2. Бутенко А.И., Ягорлицкий В.А. Мотивация предпринимательской деятельности: проблемы и пути совершенствования // Экономические инновации. — 2009. — Выпуск 12. — С. 12—17.
 3. Страхова Л.П., Бартечев А.Е. Корпоративные образования в современной экономике // Менеджмент в России и за рубежом. — 2009. — № 5. — С. 23—36.
 4. Достанко П., Корпоративизм, рыночная активность и культура управления // Проблемы теории и практики управления. — 2010. — № 4. — С. 87—92.
 5. Коваль М. Проблемы создания финансово-промышленных групп в Украине // Экономика Украины. — 2009. — № 10. — С. 39—44.
 6. Тараш Л.И., Дерментли Ф.С. Интегрированные корпоративные структуры: сущность, содержание, классификация // Экономика промышленности. — 2009. — № 2 (16). — С. 3—12.
- Стаття надійшла до редакції 24.10.2010 р.